

УДК 336.14

Румик І.І., д.е.н., професор
Вищий навчальний заклад «Університет
економіки та права «КРОК»

АДАПТИВНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ: СИСТЕМНІСТЬ ДІЙ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Незалежно від обставин, які складаються у певні часові періоди, фінансова система будь-якої країни має функціонувати стабільно та надійно. Особливо це важливо при виникненні подій, які важко передбачити або настання яких вважається малоімовірним. Однак, керівництво фінансових органів держави має прогнозувати різні сценарії розвитку ситуації та бути готовим до зміни підходів щодо формування та реалізації фінансової політики.

Метою роботи є дослідження внутрішніх особливостей та визначення стратегічних підходів до реалізації фінансової політики для подолання викликів, які склалися на сучасному етапі розвитку країни.

Ситуація, що виникла у фінансовій системі держави внаслідок військової агресії є надзвичайно складною. Про це свідчать неодноразові заяви вищого керівництва держави про те, що для повного виконання соціальних зобов'язань перед населенням України щомісячно необхідно близько 7 млрд доларів [1].

Для підтримання макроекономічної стабільності Україна звернулась до Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних партнерів з проханням виділення 5 млрд доларів щомісячної допомоги. Однак, за словами міністра фінансів України Сергія Марченка, за травень 2022 року було отримано лише 2 млрд доларів [2].

У такій ситуації цілком є очевидним, що виконати бюджет за місячними видатками неможливо. Як наслідок, слід вишукувати та використовувати інші фінансові інструменти, причому тільки на системній основі для отримання максимального синергетичного ефекту від їх застосування.

Не дивлячись на те, що Світовий банк оцінює інфраструктурні збитки України, завдані росією внаслідок широкомасштабного вторгнення, попередньо у 40% валового внутрішнього продукту або 60 млрд доларів, а загальні збитки економіки України за оцінками KSE вже перевищили 600 млрд доларів або 400% валового внутрішнього продукту [1], існує досить багато різних фінансових можливостей як мінімум «пом'якшення» негативної ситуації, що склалася.

Вибираючи фінансові інструменти, слід розраховувати не лише на швидкість їх дії, хоча наразі цей індикатор, безперечно, є надзвичайно важливим. При реалізації фінансової політики особлива увага має бути прикута і до довгострокових наслідків їх впливу.

Так, при активному використанні можливостей Національного банку України ліквідність банківської системи станом на 15.04.2022 року становила 227 млрд грн, у тому числі: депозитні сертифікати НБУ – 170 млрд грн, кореспондентські рахунки в НБУ – 57 млрд грн [3]. Таке зростання стало наслідком нарощування витрат бюджету через боргове фінансування. У результаті відбулося зростання грошової маси протягом тижня квітня місяця 2022 року на 23 млрд грн.

Загальна ліквідність банківської системи перевищує норматив ліквідності в 4 рази. Це найвищий показник за всю історію незалежності України. При цьому спостерігається досить низький рівень монетизації економіки – менше 40% валового внутрішнього продукту.

Разом з цим, відбувається зростання структурного профіциту ліквідності банківської системи – 45 млрд грн станом на 15.04.2022 року. Це свідчить про

відсутність нагальної потреби в додатковому фінансуванні, створює значні пасивні чисті доходи банківських установ [3].

Ще одним напрямом генерування коштів державою є випуск облігацій, зокрема військових. Це джерело активно використовується урядом з 2014 року і має на меті швидко залучити фінансові ресурси на досить привабливих для позичальників умовах.

Не зважаючи на борговий характер цього інструменту, слід зазначити, що дане джерело досить дієве, але повністю покрити дефіцит коштів у сучасних умовах все ж таки не може.

Керівництво Світового банку вважає найкращим варіантом фінансової підтримки економіки України надання грантів та позик на пільгових умовах [1]. Однак, при цьому надзвичайно важливим є питання дієвого контролю за використанням цих коштів. Завжди є велика спокуса у нецільовому їх використанні, навіть в умовах війни, адже вони надаються безкоштовно на безповоротній основі або ж їх відносять до так званих «дешевих» грошей.

Таким чином, для досягнення стратегії максимальної макроекономічної стабільності слід реалізовувати фінансову політику на системній основі, яка має включати всі можливості добре відомих фінансових інструментів, адаптованих до викликів сьогодення. Досягнення ефективності при цьому та за всебічної підтримки партнерів дозволять Уряду не лише втримати ситуацію під належним контролем, а й створити передумови та закласти фінансову базу для повоєнної відбудови.

Література

1. Світовий банк попередньо оцінив збитки України внаслідок війни. URL: <https://suspilne.media/231337-svitovij-bank-poperedno-ociniv-zbitki-ukraini-vnaslidok-vijni-ce-40-vvp/> (дата звернення 09.06.2022).

2. У травні фінансова допомога Україні виявилася меншою, ніж її потреби. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/25/novyna/ekonomika/travni-finansova->

[dopomoha-ukrayini-vyyavylasya-menshoju-nizh-yiyi-potreby-marchenko](#) (дата
звернення 09.06.2022).

3. Данилишин Б. Ресурси України для фінансової стабільності під час війни та
відбудови. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/22/686099/> (дата
звернення 09.06.2022).